

bi sebi učinio. Nije ljubav uvijek ono što se njenim imenom naziva. Zlo koje čini jedan čovjek drugome, čini i samom sebi i to se na kraju tako i potvrdi i završi. Oprosti svom neprijatelju da bi živio u miru sa sobom i s njim. Vidi, čovječe, koji hodaš malen ispod zvijezda, što vas povezuje, a ne što vas razdvaja. Lakše ćete zajedno istim putem. U svim vjerama propovijeda se mir i dobro, ljubav i oprost. No, svjesni smo da se u ime vjere i ljubavi čine loše stvari sebi i drugima. Ne možemo spriječiti zlo, ali ga možemo nadvladati čineći puno dobra. Razgovarajmo jedni s drugima o dobrim stvarima među nama.

Kad čitamo Muhamedove izreke (Hadisi) koji je Allahov poslanik, posebno zadivljuje sljedeća poruka (234): *Rad čovjeka koji je izišao iz svoje kuće žureći da zaradi i nahrani svoju malu djecu, u ime je Allaha, a on sam je na Allahovom putu. Ako je krenuo da radi htijući da nahrani i izdržava svoje stare i iznemogle roditelje, i u tom slučaju je na Allahovom putu. Ako je pak požurio da zaradi radi sebe, da ne bi bio ovisan od drugih, i tada je na Allahovom putu. Ali, ako je krenuo da zarađuje iz licemjernih pobuda, iz gordosti prema drugima, u tom slučaju on je na putu šejtana.*

Nova vremena donijela su nove mogućnosti, ali nova iskušenja i prilike kojima je teško odolijevati. Osobe izrasle iz tradicionalnih vrijednosti, jednako vrijednih u svim vremenima koja su prošla i koja tek dolaze, teško mogu skrenuti. Velika skretanja zahtijevaju promjene u svakom pogledu kako u obitelji, lokalnim zajednicama tako i u društvu općenito.

Klanjamo li se zlatnom teletu danas kad se klanjamo virtualnom svijetu i bit coinu zaboravljajući prave vrijednosti stvarnog svijeta i stvarnih osjećaja jednih prema drugima, skrećemo s pravoga puta.

Ipak se čini kako ima nade za nas ako započnemo strpljivo razgovarati o dobrim stvarima među nama da bi se upoznali, razumjeli, poštovali, i stvarali zajedničke putove u budućnost naše zajednice.

* * * * *

MEDIJSKA REPREZENTACIJA IZGRADNJE ISLAMSKOG CENTRA U RIJECI: OD SLUČAJA DO ZNAČAJA

Goran Goldberger

Zagreb, Hrvatska

Prezentacija (Medijska reprezentacija izgradnje Islamskog centra u Rijeci: od slučaja do značaja) uključuje sociološku perspektivu i teorijski i metodološki okvir istraživanja: trostruki osvrt na položaj muslimana i islama i gradnju džamija, koji su pod utjecajem povijesnog i suvremenog društvenog konteksta Europe i Hrvatske, te na predmet, cilj i metodologiju istraživanja (analiza diskursa priloga dnevnih novina i portala od 1996. do 2013. i medijskog načina praćenja ove konkretne aktivnosti i prikaza njezinog razvoja). Slijede rezultati, prezentacija nekih elemenata i zaključno razmatranje.

* * * * *

ISLAMSKA TRADICIJA BOŠNJAKA KAO ŠTIT OD EKSTREMNIH SEKTAŠKO-POLITIČKIH TUMAČENJA ISLAMA

Safvet Halilović

Univerzitet u Zenici, Islamski pedagoški fakultet, Zenica, B&H

Jedna od veoma bitnih specifičnosti islama je u činjenici da je riječ o učenju u kojem su spojeni znanost i religija, uspostavljena ravnoteža između duha i materije i nije razdvojen ovaj od budućeg svijeta. To je, zapravo, bitna odlika islama u odnosu na druge svjetonazore koji primarnu pažnju poklanjaju materijalnoj strani života, tjelesnim potrebama i ljudskim porivima, pridajući, putem iznalaženja mogućnosti što bržeg zadovoljenja potreba za užitkom, veću pažnju ovosvjetskom životu, ne nalazeći odgovarajuće mjesto za Boga i budući svijet u svojoj filozofiji i svome misaonom i obrazovnom organiziranju. Islamska civilizacija zbližila je čovjeka s Bogom, povezala Zemlju s nebesima, ovaj svijet podčinila budućem, spojila duh i materiju, uspostavila ravnotežu između razuma i srca, te napravila spoj između nauke i vjerovanja - podigavši značaj moralnog uzdizanja na razinu značaja materijalnog uspona. Zahvaljujući tome, islam i njegovi sljedbenici dali su veliki doprinos razvoju svjetske civilizacije.

Još od dolaska islama na ove prostore, muslimani Bošnjaci su po pitanju vjerovanja pripadnici glavnog toka islama (ar. ehlu-s-sunne ve-l-džemā'a, bos. ehli-sunnet), a u parcijalnim fikhskim (obredoslovnim) pitanjima oni slijede jedan od najstarijih mezheba (pravničkih škola) koji su nastali u islamu, a to je hanefijski mezheb. Dakle, već gotovo punih šest stoljeća Bošnjaci, kao autohtoni evropski muslimani, imaju svoju vjersku tradiciju koja je, i pored toga što je prolazila kroz različite, često veoma teške etape (ratovi, progonstva, okupacije, diktatorski režimi, izolacija od muslimanskog svijeta itd.), ipak uspjela sačuvati visok stepen originalnosti i utemeljenosti u primarnim izvorima islama, Kur'anu i sunnetu (praksi) vjerovjesnika Muhammeda, a.s.

Islamska tradicija Bošnjaka je, zapravo, jedno ogromno iskustvo koje se akumulira dug vremenski period i koje muslimanima ovog podneblja pomaže da, i pored surovosti okruženja i svakojakih teškoća kojima su izloženi, prežive i sačuvaju svoj vjerski identitet. Bošnjaci, kao autohtoni evropski muslimani, imaju jednu prednost u odnosu na druge muslimanske narode: oni na savremenu civilizaciju ne gledaju sa strane, ili izdaleka, već žive u samom njenom središtu i u potpunosti osjećaju njene impulse i njenu narav. To znači da bolje od drugih osjećaju i njene prednosti i njene nedostatke, ali i potrebe. Istovremeno, baštine islam, čuvaju ga i njeguju kao dragocjenost i proučavaju ga s ljubavlju i odanošću u srcu. Nikada nisu odstupili od njegovog općeg toka i skliznuli u sektu, ili ga ideologizirali. Također, nikada nisu podlegli izazovu ekstremizma, radikalizacije i netolerantnosti spram drugog i drugačijeg. Stoga njihovo razumijevanje islama ne samo da ima svoj legitimitet, već je i svojevrsni muslimanski odgovor na izazove ovoga vremena; odgovor muslimana iz "epicentra" suvremene civilizacije; vjerodostojan odgovor, potreban i Istoku i Zapadu, i muslimanima i nemuslimanima. U ovom radu se govori o islamskoj tradiciji Bošnjaka kao svojevrsnom štitu od ekstremnih sektaško-političkih tumačenja islama.

Ključne riječi: *sekte - politika - islamska tradicija Bošnjaka - središnjost - umjerenost*

* * * * *

RELIGIJSKE ZAJEDNICE PRED IZAZOVIMA SADAŠNJICE

Aziz Hasanović

Mešihat Islamske zajednice u Hrvatskoj, Zagreb, Hrvatska

Dugogodišnji rad na vjerskim poslovima u Islamskoj zajednici i nastojanje da se ide ukorak s vremenom navodi me da uvijek iznova preispitujem organizacijski oblik religijske zajednice. Ako polazimo od pojma religija koja pretpostavlja sustav vjerovanja i bogoslužja gdje je Bog u središtu pozornosti time i religijska zajednica mora voditi računa o temeljnim Božjim načelima kojima se rukovodi u svom radu. Da li je to uvijek moguće? Koji su izazovi s kojima se susreću religijske ili vjerske zajednice danas? Kako one gledaju na sekularno društvo i kako sekularno društvo gleda na njih? Koje su dodirne točke religijskih zajednica i sekularnog društva? Da li su one rivali ili partneri? Kako je moguće uspostaviti sinergiju djelovanja? Koliko političko-pravni okviri doprinose radu vjerskih zajednica? Ovo su samo neka od pitanja koja zaslužuju odgovor kroz ovaj rad.

Ključne riječi: *religija - religijske zajednice - sekularizam - sekularno društvo - sinergija - integracija - partnerstvo - izazovi*

* * * * *

PSIHOKULTURA, RELIGIJA I POLITIKA IZ PERSPEKTIVE EMPATIJSKE CIVILIZACIJE I GLOBALNOG MENTLANOG ZDRAVLJA

Miro Jakovljević & Zoran Tomić

*Klinički bolnički centar Zagreb, Klinika za psihijatriju, Zagreb, Hrvatska
Sveučilište u Mostaru, Mostar, B&H*

Religija, politika i znanost predstavljaju fundamentalne izvore vjerovanja, utjecaja i moći. Odnosi između religije, politike i psihijatrije oduvijek su bili pod utjecajem kompleksnih, različitih i vrlo promjenjivih sustava vjerovanja i raspodjele moći. I psihijatrija i religija su povremeno bile u službi politike, ali i njene žrtve. Početak dvadeset-prvog stoljeća odlikuje se revivalom religije i religioznih